

Aan de Vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

*Ingezonden brief ten behoeve van het Notaoverleg aangaande de Initiatiefnota
"Op naar de nieuwe universiteit:
voorstellen voor hoogwaardig en democratisch onderwijs en onderzoek."*

Inleiding

De VAWO betreurt dat de reactie op de initiatiefnota: op naar een nieuwe universiteit beperkt blijft tot een schets van de huidige stand van zaken zonder daarbij in te gaan op de aangedragen suggesties uit de nota. Het ontbreekt aan argumentatie waarom genoemde punten uit de nota geen goede aanvulling dan wel alternatief zouden vormen voor het huidige beleid.

Ten aanzien van de financiering

Men zal het er in het algemeen over eens zijn dat elke student recht heeft op uitstekend onderwijs met voldoende docenten en begeleiding.

Ten aanzien van het pleidooi voor hoogwaardig onderwijs is de VAWO dan ook van mening dat er momenteel kansen liggen om zonder extra investeringen de bekostiging per student te verhogen. Ten opzichte van het jaar 2000 leiden de universiteiten momenteel met iets minder personeel 52 procent meer studenten op. Dit is mede de oorzaak geweest van de huidige zorgen ten aanzien van de onderwijskwaliteit. Bij een afname van het aantal studenten (door demografische krimp) en een gelijkblijvende financiering zal de docent-student ratio automatisch verbeteren. Helaas verwachten bestuurders een daling in de financiering bij dalende studentaantallen getuige de recente uitspraken van Sibrand Poppema in het NRC Handelsblad (3 november 2015).

'Door lagere geboortecijfers gaan [...] de studentenaantallen structureel afnemen. Minder studenten betekent minder geld, minder geld betekent minder staf, minder staf betekent minder onderzoekssubsidies, minder onderzoekssubsidies betekent nog minder staf. [...] Ik zeg niet dat de universiteit moet groeien, wel dat zij niet kleiner moet worden. Daarvoor hebben we meer (internationale) studenten nodig. [...] De concurrentie wordt moordend.'

In deze tijd van afnemende studentaantallen lijkt het voor de hand te liggen om een stabiel bekostigingssysteem in te voeren (pleidooi financiering op input), analoog aan het STABEK bekostigingsmodel van de periode 1997 – 2000. Het lijkt absurd om de universiteiten tot een verlamdende concurrentiestrijd te dwingen waarin nu al steeds meer geld uit de eerste geldstroom aangewend wordt voor kostbare marketing en PR doeleinden. Een dergelijke concurrentie om het marktaandeel studenten te werven is in het verleden al eens succesvol voorkomen door de invoering van het STABEK bekostigingssysteem. Bovendien vermindert het de constante druk op afdelingen en faculteiten om van jaar tot jaar meer te investeren in werving.

Om daarnaast te waarborgen dat het onderwijs op universiteiten wordt verzorgd door een wetenschappelijke staf met zowel een onderwijs- als een onderzoekaanstelling verdient het aanbeveling om aspecten van het PGM, of Plaatsen-Geld-Model uit de periode 1983-1992, opnieuw in overweging te nemen, waarbij de hoeveelheid wetenschappelijk personeel (WP) op voorhand wordt bepaald. Daarnaast zou de zogenaamde nullast van een vaste minimale omvang van wetenschappelijke personeelsleden per faculteit weer moeten worden toegewezen om het voortbestaan van kleine studies te waarborgen. Deze zijn sinds de invoering van het HOBEK model onder druk komen te staan, en deels al verdwenen door het vervallen van deze nullast.

Ten aanzien van het personeelsbeleid

“Strategisch personeelsbeleid” mag geen eufemisme zijn voor het op termijn verstrekken van een beurs in plaats van een salaris aan ruim een derde van het universitaire wetenschappelijk personeel - de promovendi: nu 34% van het wetenschappelijke personeelsbestand. om zo een forse bezuiniging op de personele lasten door te voeren. Ook hier wil de VAWO graag wijzen op de eerder toegezonden gezamenlijke brief naar aanleiding van het “Besluit experiment promotieonderwijs” vanuit studentvertegenwoordiging en medewerkers; ISO, LSVb, PNN, AC-FBZ, FNV overheid en VAWO (Bijlage 2) waarbij er een dringende oproep wordt gedaan om niet in te stemmen met het experiment beurspromovendi.

Daarnaast vindt de VAWO het zorgwekkend dat de personele samenstelling van het wetenschappelijk personeel kunstmatig jong wordt gehouden door de sterke toename in het aantal Tenure Track-posities, die met een aanstellingsduur van 5-6 jaar buiten de gemaakte afspraken over het terugdringen van de tijdelijke aanstellingen vallen.

Het waarborgen van wetenschappelijke staf met zowel een onderwijs- als een onderzoekaanstelling en het terugdringen van de wildgroei aan tijdelijke aanstellingen onder het wetenschappelijk personeel kan gerealiseerd worden door aspecten van het Plaatsen-Geld-Model, (1983-1992) opnieuw in te voeren waarbij de hoeveelheid wetenschappelijk personeel deels op voorhand wordt bepaald. Daarnaast waarborgt een dergelijk financieringsmodel het behoud van kleine studies door het bepalen van een zogenaamde nullast - een vaste minimale omvang van wetenschappelijke personeelsleden - per faculteit.

Medezeggenschap

Ten aanzien van het pleidooi voor een versterking van de medezeggenschap en democratisering van de universiteit hebben de VAWO, FNV overheid en platform H.NU, die gezamenlijk een groot deel van de medewerkers vertegenwoordigen, in een eerdere brief van april dit jaar aan de vaste Kamercommissie OC&W een aantal aanbevelingen gedaan met betrekking tot de democratisering en het versterken van de medezeggenschap aan de universiteiten waaronder:

- een pleidooi voor een wettelijke uitbreiding van het instemmings- en adviesrecht, bottom-up voordrachten en open werving van bestuurders;
- Instemmingsrecht op belangrijke onderdelen van de begroting op het niveau van de faculteiten, instituten en/of eenheden, waarbij de kleinste eenheden democratische zeggenschap over toebedeelde budgetten zouden moeten krijgen;

- Het instellen van instemmingsrecht op de werklast waarbij de omvang van de taaklast, plaatsingscriteria, publicatiecriteria en beoordelingscriteria met de medezeggenschap tot stand moeten komen;
- Het loskoppelen van de financiering en begroting van de universiteiten van het vastgoed en het toezicht hierop. (Zie ook bijlage 1: gezamenlijke brief VAWO, FNV overheid en H.NU dd 26 april 2015)

Daarnaast is de VAWO van mening dat er onvoldoende tegemoet is gekomen aan de toezeggingen die zijn gedaan bij de invoering van het leenstelsel met betrekking tot het versterken van de inspraak van studenten, in weloverwogen balans met de medezeggenschap voor de medewerkers.: De minister heeft indertijd in haar memorie van toelichting het minimum aantal beleidsterreinen genoemd die onder het instemmingsrecht zouden komen te vallen: onderwijs, onderzoek, huisvesting en beheer, investeringen en personeel. Echter, de VSNU heeft bedongen dat de minister de universiteiten ruimte laat om de hoofdlijnen zelf in te vullen, op lokaal niveau, in samenspraak met de medezeggenschapsraden. Van het toegezegde instemmingsrecht is tot op heden veel minder terecht gekomen dan aanvankelijk was toegezegd. Dit schetst nogmaals het belang van een wettelijke regeling ten aanzien van het instemming- en adviesrecht.

Tot slot

In het kader van de behandelde punten dringt de VAWO dan ook aan op een evaluerend onderzoek ten aanzien van de verschillende financieringsmodellen van het WO die tussen 1983-2015 zijn gehanteerd waarbij systematisch in kaart wordt gebracht wat de concrete gevolgen van de wijzigingen in de verschillende bekostigingssystemen zijn geweest. De VAWO pleit ter verhoging van de onderwijskwaliteit en onderwijsverscheidenheid (behoud kleine studies) voor een stabiel financieringsmodel op basis van taakstelling als een nullast-toewijzing, in combinatie met hoogwaardig ongebonden onderzoek en de verwevenheid van onderwijs en onderzoek. . De doorgeslagen concurrentie tussen instellingen, die leidt tot steeds verder oplopende marketingkosten en het afwimpelen van risico's op het wetenschappelijke personeel in tijdelijke dienst, dient een halt te worden toegeroepen. Dit alles binnen een context van goed werkgeverschap.

Namens de VAWO – vakbond voor de wetenschap

Dr. Marijtje Jongsma, voorzitter

